

I.A. A-BRA-MỐP VÀ V.N. ĐÊ-MIN

Những
kiệt tác
của
nhân loại

NHÀ XUẤT BẢN THẾ GIỚI

**NHỮNG KIỆT TÁC
CỦA NHÂN LOẠI**

I. A. A-BRA-MỐP VÀ V.N. ĐÊ-MIN

NHỮNG KIỆT TÁC CỦA NHÂN LOẠI

Dịch giả: Tôn Quang Tính
Tống Thị Việt Bắc
Trần Minh Tâm

NHÀ XUẤT BẢN THẾ GIỚI
Hà Nội - 2001

Dịch từ bản tiếng Nga
của Nhà xuất bản Vê-tre, 1999

© Bản tiếng Việt, Nhà xuất bản Thế Giới, 2001
Xuất bản lần thứ nhất

VN - TG - 9086 - 0

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Những kiệt tác của nhân loại, là một cuốn sách được Nhà xuất bản Thế Giới xuất bản dựa trên cuốn sách *Một trăm kiệt tác* của hai tác giả Nga là I.A. A-bra-mốp và V.N. Đê-min do Nhà xuất bản Vê-tre Liên bang Nga xuất bản năm 1999.

Trong lời nói đầu của cuốn sách *Một trăm kiệt tác*, các tác giả đã nói khá rõ quan điểm, cách thức lựa chọn sách của mỗi thời đại, của mỗi một quốc gia và mỗi học giả. Vì vậy, việc chọn *Một trăm kiệt tác* của hai tác giả này cũng xuất phát từ những quan điểm riêng về đánh giá các giá trị của các sáng tạo trong văn học, nghệ thuật, khoa học (cả xã hội và tự nhiên) và công nghệ từ khi loài người chưa có chữ viết đến nay.

Chúng tôi cho rằng, *Một trăm kiệt tác* mà hai tác giả đã lựa chọn đưa vào cuốn sách, có nhiều tác phẩm - di sản, đã được nhân loại thừa nhận là kiệt tác, nhưng cũng có những tác phẩm nếu đưa vào danh mục các kiệt tác của nhân loại thì chắc chắn còn phải tranh luận nhiều. Hoặc là do quan điểm lựa chọn, hoặc là do thiếu tư liệu, nên các tác giả cũng còn bỏ sót nhiều sáng tạo của các dân tộc khác, nhất là các giá trị của phương Đông.

Chúng tôi cho rằng, việc lựa chọn này cũng chưa phải là “khuôn vàng thước ngọc”, nhưng là rất công phu, phân bình luận viết khá súc tích và cô đọng, sẽ giúp ích rất nhiều cho những ai quan tâm đến những giá trị văn hóa của nhân loại trong mấy chục thế kỷ qua.

Vì vậy, chúng tôi cho dịch cuốn sách này với ý định dùng làm tài liệu tham khảo cho những ai quan tâm đến lịch sử phát triển trí tuệ của loài người.

Khi xem xét toàn bộ những tác phẩm lựa chọn của hai tác giả trên, với tầm hiểu biết và tư liệu chưa đầy đủ của mình, Nhà xuất bản chỉ xin được bổ sung phần Việt Nam với ba trước tác của ba tác giả đã được thế giới và Việt Nam công nhận là: *Bình Ngô đại cáo* của Nguyễn Trãi, *Truyện Kiều* của Nguyễn Du và *Tuyên ngôn độc lập* của Chủ tịch Hồ Chí Minh.

Ba tác giả này đã được UNESCO công nhận là danh nhân văn hóa thế giới.

Phần bổ sung được lấy từ bộ sách “Tuyển tập văn học Việt Nam 10 thế kỷ” của Nhà xuất bản Ngoại văn Việt Nam gồm 4 tập, in năm 1977, bằng tiếng Pháp do Nguyễn Khắc Viện và Hữu Ngọc tuyển tập và giới thiệu cũng như một vài tài liệu khác.

Xin trân trọng giới thiệu với bạn đọc.

NHÀ XUẤT BẢN THẾ GIỚI
Hà Nội, ngày 7 tháng Năm năm 2001

LỜI NÓI ĐẦU

Người có trí tuệ thường hay đánh giá và lựa chọn. Trong hàng núi sách anh ta phải chọn ra những cuốn nhất về mặt này và nhất về mặt kia... Những cuốn cần thiết nhất và tất nhiên là xuất sắc nhất. Trong lịch sử ai cũng biết Pli-nhi Lớn đã chọn lựa sách ra sao: Ông đã tóm tắt thành 2000 tập từ 12000 quyển sách chép tay mà ông có dịp tiếp cận. Và từ 2000 tập sách đó ông chọn ra ba mươi nhăm nghìn sự kiện viết vào 37 quyển sách. Đại giáo chủ ở Vi-dan-tic là Pho-ti chỉ công nhận có 280 tác phẩm từ thời Ghê-rô-dốt đến thời Đức cha Xéc-ghi (TK IX) là đáng đọc và nghiên cứu.

Thời gian trôi đi, đạo đức, nhận thức thế giới đổi thay và việc lựa chọn sách cũng thay đổi với thời gian. Mỗi loại tủ sách, dù là “Những di sản văn học”; “Cuộc đời những danh nhân”; hay “Thư mục văn học thế giới” đều là sự lựa chọn có hạn theo những tiêu chí, tiêu chuẩn đã định sẵn.

Ở một khía cạnh nào đó thì sự lựa chọn này có liên quan đến danh mục sách được giới thiệu để đọc. Những danh mục ấy thường nước nào cũng có (cách đây không lâu Bách khoa toàn thư Anh vừa công bố 600 đầu sách). Theo dõi những sáng tác của các bậc thiên tài nhân loại được dân tộc này nhà nghiên cứu nọ xếp vào số những kiệt tác là một việc rất thú vị.

Và đây là sự lựa chọn của chúng tôi — 100 kiệt tác — đỉnh cao của trí tuệ con người. Cũng xin nói ngay là con số 100 chỉ là một con số rất ước lệ. Nếu theo quan điểm lý luận thư mục hiện

đại thì một con số thoả đáng là bao nhiêu trong trường hợp này? Câu trả lời là 234 tác phẩm. Tất nhiên không tránh khỏi hàng loạt những thắc mắc. Nhưng con số này đưa ra không phải ngẫu nhiên. Nó là kết quả của công việc nghiên cứu nghiêm túc lâu dài, của những cuộc trưng cầu ý kiến có tính thẩm định, của việc phân tích những bảng thư mục sách tham khảo, của việc tính toán những số liệu thống kê, và đó là sự phân tích không hề mang tính hình thức toàn bộ số tác phẩm tạo nên cốt lõi của nền văn hoá sách thế giới.

Gần hai trăm rưỡi cuốn sách — đó là đóng góp bước đầu cho những người trẻ tuổi cố đầu óc, quyết tâm dẫn bước trên con đường chinh phục tài sản trí tuệ thế giới. Khối lượng sách nghiêm túc này (văn học, nghệ thuật, lịch sử, triết học, khoa học) một người phải thấm thấu qua bộ não và tâm hồn trong suốt những năm học phổ thông và những năm đầu đại học. Người sớm kẻ muộn đều phải đặt ra câu hỏi: làm thế nào đi tiếp trên con đường đèn sách?

Sách nhiều như núi — mà thời gian thì có hạn. Và liệu có chăng sợi dây dẫn đường. Có, có cả lối đi và sợi dây dẫn đường. Chỉ cần bước tới tiếp cận ý tưởng hệ thống sách thế giới đã được xếp đặt, chỉ cần tiến lên. Và điều này không phải ai cũng làm được.

Bởi thế lúc khởi đầu con người phải đọc hết 234 cuốn sách. Nói thẳng ra là số sách được liệt kê ấy không phải ai cũng có thể đọc hết được. Trong bảng kê ấy có những cuốn sách chẳng có ai đọc một cách tự nguyện bao giờ. Ví dụ cuốn “Xuất xứ các loài” của Sác-lơ Đác-uyn. Tuy nhiên cuốn sách này là cuốn sách cần cho dù chỉ là cầm nó trên tay (thuận tuý là một hành động thân bí), đọc lời giới thiệu, xem qua văn phong, biết về nó — tại sao nó được trân trọng thế, nó đóng vai trò gì trong lịch sử trí tuệ nhân loại. Hiểu được sự vĩ đại của tác giả đã sáng tạo ra thuyết tiến hoá và viết nên cuốn sách này.

Cuốn “Về sự quay của các thiên thể” của Cô-pec-ních cũng vậy. Thậm chí việc dịch tác phẩm này ra một thứ tiếng khác cũng

đáng được coi là kỳ tích cần phải ghi nhớ mãi. (Tiên đây xin nói thêm rằng giáo sư Nhi-cô-lai-ê-vích Ve-xe-lốp-xki trong suốt 50 năm giảng dạy cơ khí lý thuyết đã dịch từ tiếng Hy Lạp cổ đại và tiếng La-tinh sang tiếng Nga những tác phẩm vĩ đại của các nhà thiên văn thế giới là Nhi-cô-lai Cô-péc-ních và Kla-vơ-đi Ptô-lê-mê).

Không có gì khó khi đoán rằng con số 234 đầu sách kia được chọn lựa bởi một nguyên tắc chặt chẽ của riêng mình. Cũng trên cơ sở đó một trăm kiệt tác đầu tiên được chọn ra.

Về từng tác phẩm chúng tôi muốn nói ngắn gọn hoàn cảnh ra đời, nội dung ý nghĩa, đánh giá của cá nhân tác giả về tác phẩm và đưa ra một số trích đoạn để người đọc có cảm nhận riêng của mình. Nếu một cá nhân nhận thức đi theo con đường khó khăn nhưng hấp dẫn ấy thì phải mất gần 50 năm anh ta mới có thể thẩm thấu qua óc mình 2000 kiệt tác, đỉnh cao của thiên tài nhân loại. Nhưng đó lại là một danh mục khác.

Tất nhiên những tác giả có sách qua được sự phán xét của độc giả đều có thẩm mỹ và sở thích riêng, cách nhìn nhận thế giới riêng. Cả độc giả và tác giả không chỉ là những người yêu thích sách, họ còn là những học giả, giảng viên các trường cao đẳng, các triết gia có lối suy nghĩ riêng (một bên còn có chuyên môn riêng). Những cuốn sách được nói đến dưới đây không chỉ qua sự chọn lọc bằng lý trí mà còn trải qua chiêm nghiệm của con tim. Chúng tôi thiết tha mong rằng những ý nghĩ và tình cảm nảy sinh khi đọc những kiệt tác văn học cổ điển thế giới cũng đến với độc giả quyển sách này. Chúng tôi hy vọng, tin tưởng và mong đợi như vậy.

MỤC LỤC

<i>Lời nhò xuất bản</i>		5
Lời nói đầu		7
SÁCH THÁNH		
↓ Kinh Thánh		12
Kinh Cô-ran		19
Kinh Tan-mút		25
Kinh Vê-đa		30
Kinh A-ve-xta		36
✓ Pháp Cú kinh		43
✓ Đạo Đức kinh	Lão Tử	47
↓ Luận ngữ	Khổng Tử	51
KHOA HỌC VÀ LỊCH SỬ		
Lịch sử	Ghê-rô-dốt	58
Biên niên sử	Co-rơ-nhe-li Ta-xít	64
Những trang tiểu sử so sánh	Plu-ta-khơ	68
<u>Đôi thoại</u>	Pla-tôn	72
<u>Siêu hình học</u>	A-ri-stốt	78
Những nguyên lý cơ bản	Ơ-clit	82
Lịch sử tự nhiên	Pli-nhi	88
Về bản chất sự vật	Lu-xre-xi	91
Một mình	Ma-cơ-rơ A-vơ-re-li	97
Niềm an ủi bởi triết học	Bô-e-xi	102
<u>Hoàng đế</u>	Ma-ki-a-ve-li	106
Về sự quay của các thiên thể	Nhi-cô-lai Cô-péc-ních	111
Người đưa tin về sao	Ga-li-lê	115

Thuyết không tưởng	Tô-mát-mo	120
<u>Công cụ mới</u>	Bê-cơn	123
Lê-vi-a-tha-n	Hô-bơ	129
<u>Luận về phương pháp</u>	Đê-các	133
<u>Đạo đức học</u>	Xpi-nô-da	137
Những nguyên lý toán học của triết học tự nhiên	Niu-ton	142
Nghiên cứu về bản chất và nguyên nhân của cải các dân tộc	A-đam-xmít	146
<u>Phê phán lý tính thuần túy</u>	Can-tơ	149
<u>Hiên tượng học tâm linh</u>	Hê-ghen	155
Luận về hạnh phúc	Phơ-bách	160
Tư bản luận	Các Mác	165
Nguồn gốc các loài	Đác-uyn	170
<u>Za-ra-tu-xtrơ-ra đã nói thế</u>	Nit-sơ	174
Ý nghĩa tình yêu	Via-đi-mia Xô-lô-vi-ép	181
Ta và nó	Phờ-rớt	186
Cơ sở hóa học	Men-đê-lê-ép	190
Nghiên cứu khoảng không vũ trụ bằng các thiết bị phản lực	Xi-ôn-cốp-xki	195
Bản chất thuyết tương đối	Anh-xtanh	200
Bầu sinh quyển	Ve-rơ-nát-xki	204
Tiếng vọng của những cơn bão mặt trời lên trái đất	Chi-giép-xki	210

VĂN HỌC CỔ ĐIỂN THẾ GIỚI

Truyện thuyết về Gin-ga-mét		216
Bản anh hùng ca Ma-kha-bkha-ra-ta		221
Trường ca về Ra-ma		226
✓ I-li-át	Hô-me	231
Prô-mê-tê bị xiềng	E-sin	236
Vua E-đíp	Xô-phốc-đơ	241
Ip-pô-lít chiến thắng	E-vơ-ri-pít	245
Nàng Li-xi-stra-ta	A-ri-stô-phan	250
Ê-nây-đa	Viéc-gin	254

Hóa thân	Ô-vi-đi	258
Những đứa con của Ca-lê-vơ		263
Tấn trò thượng đế	Đan-tê	269
Can-sô-nie-re	Pê-tơ-ra-ca	275
✓Vua Lia	Sêch-xpia	281
Luy-di-đắc	Ca-mô-en	285
✓Đôn Ki-sốt	Xéc-van-téc	290
✓Rô-bi-n-xơn Cru-xô	Đê-phô	294
✓Tác-tuýp	Mô-li-e	298
✓✓Can-đích	Vôn-te	302
✓Giu-li-vơ du ký	Xuýp	306
Âm mưu và tình yêu	Si-le	310
✓Phau-xơ	Gớt	314
Chuyến hành hương của Sai-đô Ha-rôn	Bai-rôn	322
✓Đỏ và Đen	Xtan-đan	327
✓Tấn trò đời	Ban-đắc	331
Hậu ký hội Pic-uyêch	Đích-ken	337
✓Những người khôn khờ	V. Huy-gô	340
✓Bà Bô-va-ry	Phơ-lô-be	345
Hòn đảo bí mật	Giun Véc-nơ	349
✓Truyện cổ tích	An-đéc-xen	353
Pe-rơ Ghi-un-tơ	Íp-xen	356
Chim xanh	Me-téc-ling	361
✓Chuông nguyện hồn ai	Hê-minh-uây	366

VĂN HỌC CỔ ĐIỂN NGA

Sách thần cổ		372
Luận về đạo luật và ân hưởng	I-la-ri-ôn	377
Truyện kể về thời cổ xưa	Ne-xtơ-rơ	380
Truyện kể về cuộc hành binh của lãnh chúa I-go		384
Chuyện đời của đức giáo chủ A-va-cum	A-va-cum	389
Tụng ca	Lô-mô-nô-xốp	393
Khổ vì trí tuệ	Gri-bôi-ê-đốp	397
Ep-ghê-nhi Ô-nhê-ghin	Pút-skin	401
✓Anh hùng thời đại	Léc-môn-tốp	406

✓ Những linh hồn chết	Gô-gôn	411
Thơ trữ tình	Chiu-trép	415
✓ Tổ quý tộc	Tuốc-gê-nhép	420
Những người phụ nữ Nga	Nhê-cra-xốp	425
✓ Chiến tranh và hòa bình	Lép Tôn-xtoi	430
■ Anh em nhà Ca-ra-ma-dốp	Đô-xtoi-ép-xki	436
Những quý ông gia đình Gô-lốp-lép	Xan-tư-cốp Sê-đơ-rin	444
Kẻ dị thường dấn đuổi	Lê-xcốp	448
✓ Hải âu	Sê-khốp	453
Thơ về người đàn bà tuyệt vời	Bloc	459
Cuộc đời của Clim Xam-ghin	Goóc-ki	464
Mát-xcơ-va quán xá	Ê-xê-nhin	469
Trường ca "Tốt lắm"	Mai-a-cốp-xki	474
✓ Sông Đông êm đềm	Sô-lô-khốp	478
✓ Con đường rợp bóng hàng cây	Bu-nhin	484
✓ Pi-e Đệ nhất	A-lếch-xây Tôn-xtoi	488
Va-xi-li Chô-rơ-kin	Tra-vơ-đốp-xki	491

VĂN HỌC VIỆT NAM

Bình Ngô đại cáo	Nguyễn Trãi	496
✓ Truyện Kiều	Nguyễn Du	507
Tuyên ngôn độc lập	Hồ Chí Minh	514